

**NASTAVNA PRIPREMA ZA
ČAS ISLAMSKE VJERONAUKA**

**NASTAVNA JEDINICA:
VJERA I NAUKA
– DA LI JE
NAUČNO SVE
OBJAŠNJIVO**

Sažetak

U ovom radu predstavljena je nastavna priprema obrade novog nastavnog sadržaja na času islamske vjeronauke za srednju školu. Priprema sadrži informacije o oblicima rada, nastavnim metodama i sredstvima, te ciljevima i zadacima ove nastavne jedinice. Takođe je prikazana makroartikulacija i mikroartikulacija nastavnog časa sa detaljnim uputama za njegovu realizaciju i priložima.

Hikmet HEKIĆ

VJERA I NAUKA – DA LI JE NAUČNO SVE OBJAŠNJIVO

ODREDNICE NASTAVNE JEDINICE

Nastavni predmet:	Islamska vjeronauka (Srednja škola)
Nastavna cjelina:	Allah je stvoritelj
Nastavna jedinica:	Vjera i nauka – da li je naučno sve objašnjivo
Tip časa:	Obrada novog nastavnog sadržaja
Trajanje časa:	45 minuta
Oblici rada:	Frontalni ili kolektivni, individualni, grupni
Nastavne metode:	Verbalne metode: usmeno izlaganje nastavnika (citiranje i objašnjavanje nastavnika), usmeno izlaganje učenika Metoda razgovora: slobodan oblik razgovora Metoda rada na tekstu RWCT (Reading and Writing for Critical Thinking): Čitanjem i pisanjem do kritičkog mišljenja Vizuelne metode: video zapis, multimedijalna prezentacija i izrada plakata
Nastavna sredstva:	Tekstualna: udžbenik, nastavni listići, plakati, tekstualna uputstva Živa riječ nastavnika i učenika Vizuelna: multimedijalna prezentacija
Tehnička pomagala:	Laptop, projektor, školska tabla, kolaž papir, makaze, ljepilo, flomasteri
Međupredmetna korelacija:	Ostvaruje se kroz časove odjeljenske zajednice, biologije, hemije, fizike, historije, jezika i teme nastanka, stvaranja, razvoja, napretka, stvaranja pogleda na svijet oko sebe, humanosti, moralnosti, motivisanja.

- **Cilj nastavnog časa je** usvajanje znanja o povezanosti vjere i nauke kroz mnogobrojne kur'anske ajete i primjere iz islamskih i drugih civilizacija, te njihovo međusobno nadopunjavanje s ciljem napretka čovjeka.
- **Zadaci nastavnog časa:**

Obrazovni: usvajanje znanja o povezanosti vjere i nauke kroz mnogobrojne kur'anske ajete i primjere iz islamskih i drugih civilizacija, te njihovo međusobno nadopunjavanje s ciljem napretka čovjeka.

Odgojni: Formiranje i razvoj emocija, osjećanja o dragocjenosti blagodati znanja (nauke), kao i o potrebi za vjerom i sticanjem nauke; poticanje učenika na slijeđenje islamske upute i življenje u skladu sa vjerom; formiranje i razvoj osjećaja za rad, red i disciplinu, za harmoniju; formiranje oso-

bina pozitivnog karaktera: strpljivosti, tačnosti, urednosti, preciznosti, savjesnosti, marljivosti, dosjetljivosti, kreativnosti, efikasnosti, ekonomičnosti, odgovornosti, kulture rada i ponašanja; formiranje i razvoj socijalnih navika (timski rad).

Funkcionalni: Razvijanje psihofizičkih osobina i sposobnosti: perceptivnih (senzornih, uočavanje i prepoznavanje), mentalnih (intelektualnih, pamćenje i reprodukcija naučenog) i komunikativnih (izražajnih, bogaćenje učeničkog vokabulara-rječnika). Pospješivanje i unapređenje analitičkog, kritičkog, uzroč-

no-posljedičnog i sintetičkog mišljenja, kooperativnosti, kreativnosti i originalnosti kroz timske oblike rada, multimedijalne sadržaje, literarno i likovno izražavanje i primjenu RWCT metoda i tehnika. Motivacija i pobuđivanje pažnje, radoznalosti i interesa putem zadataka interesantnog i kreativnog karaktera.

Duhovni: Izgrađivanje duhovne komponente učenikove ličnosti. Učenjem čovjeku se otvaraju sfere koje ne spoznaje onaj koji nije upućen u nauku, a te sfere su spoznaja Allaha kroz istraživanje Njegovih blagodati.

MAKROARTIKULACIJA NASTAVNOG ČASA

Faza rada	Sadržaj	Metodičko oblikovanje	Vrijeme
1. Uvodni dio	1. Početak sa dovom 2. Najava teme	<ul style="list-style-type: none"> ○ Učenje dove na početku ○ Razgovor o proučenoj dovi ○ Zapis na tabli 	7 min.
2. Glavni dio	3. Otkrivanje i razumijevanje sadržaja 4. Analiza 5. Sinteza	<ul style="list-style-type: none"> ○ Video zapis i razgovor ○ Nastavnikovo usmeno izlaganje uz pomoć multimedijalne prezentacije ○ Rad na tekstu (čitanje) ○ Grupni rad (upućivanje, objašnjavanje zadatka) ○ Izlaganje po grupama (usmeno izražavanje, analiza i sinteza i zaključivanje) 	30 min.
3. Završni dio	6. Evaluacija 7. Završetak sa dovom	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kroz neposrednu komunikaciju (razgovor) utvrditi stečeno znanje. ○ Domaća zadaća i učenje dove na kraju 	8 min.

Napomena: Prije početka časa rasporediti klupe za grupni rad.

MIKROARTIKULACIJA NASTAVNOG ČASA

UVODNI DIO (7 MIN)

- Učenje dove na početku – na arapskom i bosanskom jeziku (zastupljen grupni oblik rada gdje cijeli razred predstavlja jednu grupu).
- Napomena: Dova se nalazi na nastavnim listićima koji su postavljeni na učeničke klupe prije početka nastavnog časa, a također će biti projektirana putem multimedijalne prezentacije.
- Zatim slijedi razgovor o proučenoj dovi gdje ćemo posebno istaknuti dio dove: ‘..Gospodaru moj, povećaj mi znanje..’, koji najavljuje slijedeću aktivnost.

Bold italicom su napisani predviđeni odgovori.

1. Zašto čovjek upućuje dove (molbe) Allahu dž.š.?

Čovjek upućuje dove Allahu, dž.š., kako bi mu ***dao sabura i snage za prevazilaženje ovezmaljskih zadataka i života uopće.***

2. Šta smo tražili od Allaha, dž.š., učeći ovu dovu?

Učeći ovu dovu tražili smo od Allaha, dž.š., da nam učini prsa prostranim, da nam olakša zadatke, da nam poveća znanje i da nas uvrsti u skupinu dobrih ljudi.

3. Zašto baš znanje da tražimo od našeg Gospodara?

Čovjek bez znanja ponajprije nemože biti do-sljedan u izvršavanju islamom propisanog, zatim, znanje mu je potrebno kako bi (pre) živio.

4. Kakvo znanje tražimo od Gospodara da nam poveća?

Od Gospodara tražimo znanje koje će nama, a i drugima oko nas, koristiti na ovome i na budućem svijetu.

GLAVNI DIO (30 MIN)

- Najava nastavne jedinice i zapis na tabli: Vjera i nauka – da li je naučno sve objašnjivo
- Pogledati video zapis putem laptopa i projektor: Islam i nauka [Internet], <raspoloživo na:

http://www.youtube.com/watch?v=i_9vgv2xzcg&list=PL5B8BF9FB323E82B6 >

- Razgovor o video zapisu: (zastupljen frontalni i individualni oblik rada)

Bold italic su napisani predviđeni odgovori.

1. Šta ističe govornik na videozapisu u pogledu vjere i nauke?

Ističe da su islam i nauka usko povezani, gdje mi kroz nauku i znanje bivamo sposobni da otkrijemo tajne božanskog, da mu se približimo i imamo poštovanje prema njegovoj moći iz dana u dan.

2. Kakav status ima nauka i učen čovjek u islamu?

Znanje je blagodat od Allaha, dž.š., koju daje samo onima koji uče i trude se, a učenom čovjeku je data ta blagodat i odlikovanje, a time i zadatak da ostalim ljudima približe stvarnost i prirodu Svemogućeg Boga.

3. Koji islamski učenjaci su spomenuti na videozapisu kao utemeljitelji određenih naučnih grana?

Džabir ibn Hajjan – utemeljitelj hemije (alhemije)

Havarizmi – utemeljitelj algebre, trigonometrije, algoritama

Ibn Sina – utemeljitelj određenih medicinskih grana

Al Zahravi – utemeljitelj hirurgije (hirurških alata koji su i danas u upotrebi)

4. U Kur'anu se nalazi mnogo molitvi, ali samo jedna naređuje i mušku i žensku da traži od Gospodara da mu se poveća, a to je?

‘ i reci: Gospodaru moj, povećaj mi znanje moje!’ (Kur’an: Ta-Ha, 114) (podsjećanje na proučenu dovu na početku)

5. Iz kojih razloga tražimo znanje?

Znanje tražimo iz etičkih razloga: da doprinesemo čovječanstvu, da drugima učinimo život lakšim i time ćemo biti nagrađeni od Allaha dž.š.

6. Šta je Maurice Becauille rekao u svojoj knjizi <Biblija, Kur'an i nauka>?

Rekao je da u Kur'anu ne postoji niti jedna greška i potvrdio je autentičnost Kur'ana

kao Božije riječi. Objavljena je u 7. stoljeću n.e., a sadrži činjenice do kojih savremena nauka tek dolazi.

- Zatim slijedi usmeno izlaganje nastavnika uz pomoć multimedijalne prezentacije. (zastupljen frontalni oblik rada)
- Rad na tekstu (zastupljen individualni oblik rada)

Zamoliti jednog učenika (koji umije lijepo izražajno da čita) da izađe pred tablu i pročita tekst Istine vjere i istine nauke na str. 104. Ostale zamoliti da otvore udžbenike i da prate.

- **Grupni rad**

Najaviti grupni rad, naglasiti da trebaju pročitati uputstvo za rad, te da imaju 10 min. na raspolaganju, podijeliti materijal.

Za vrijeme grupnog rada tiho pustiti ilahiju putem laptopa za opuštanje. [Internet], <raspoloživo na: <http://www.youtube.com/watch?v=0rXJviyn1Vw> >

- **Izlaganje po grupama**

Vođe grupa izlaze pred tablu i izlažu radove svojih grupa.

ZAVRŠNI DIO (8 MIN.)

- Kroz neposrednu komunikaciju utvrditi stečeno znanje (frontalni i individualni oblik).

Bold italicom su napisani predviđeni tačni odgovori.

1. Da li se vjera i nauka međusobno isključuju i jedna drugoj suprotstavljaju? Pojasni!

Vjera i nauka nisu međusobno suprotstavljene. Naprotiv, one su u njoj neodvojive, i jedna i druga pretpostavljaju i podržavaju se.

2. Kakav je stav islama prema nauci?

Islam podstiče ljude da se obrazuju i da budu učeni, a prvi objavljeni ajet i prva kur'anska naredba je:

“Ikre’ bismi Rabbikellezi halek.”

Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara. (El-’ Alek, 1)

3. Kakvo je mjesto nauka imala u islamskoj civilizaciji?

U islamskoj civilizaciji vjera i nauka nisu međusobno suprotstavljene. Naprotiv, one su u njoj neodvojive, i jedna i druga pretpostavljaju i podržavaju se.

4. Vjera je slijepa i nedovoljna bez znanja i nauke, a znanje i nauka su opasni bez vjere?

Nezamisliva je vjera bez znanja i nauke, a znanje i nauka su besmisleni i opasni bez vjere.

5. Kako možemo oplemeniti znanje i nauku vjerom i duhovnim vrijednostima?

Vjera nauku potkrepljuje duhovnim i moralnim vrijednostima, oplemenjuje i dariva višim smislom. Vjera nauci daje orijentaciju. Nauka je nastala na svijesti da je izvor znanja Allah dž.š., a oplemenjujemo je tako što znanje stičemo u ime Allah dž.š. s ciljem Njegovog zadovoljstva i samim tim ćemo izučavati ono što je korisno i plemenito.

6. U savremenom svijetu vjera i nauka ne pripadaju istom redu? Pojasni!

U modernom svijetu nauka se odvaja od vjere, morala i duhovnih izvora znanja. Zato je u opasnosti da izgubi orijentaciju i da ponekad služi ciljevima nedostojnim čovjeka. Zbog toga danas preovladava uvjerenje da nauka i vjera ne pripadaju istom redu stvari, da su njihove istine različite, odvojene jedna od druge, neovisne, i često, međusobno suprotstavljene. Ovaj nesklad se pokušava objasniti različitim pitanjima koja one postavljaju, kao i odgovorima koje na njih daju.

7. Kakvim istinama se bavi vjera a kakvim nauka?

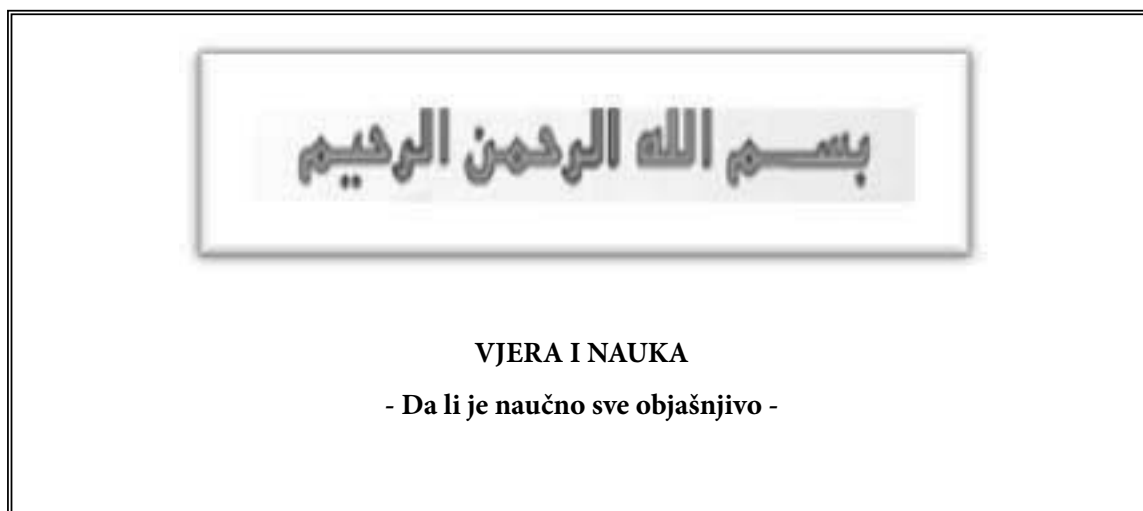
Vjera se ponajprije bavi apsolutnim i izvjesnim istinama, a nauka iskustvenim i opažajnim. Stoga je naučna spoznaja ograničena na ono što opažamo i što je dostupno ljudskom iskustvu.

8. Koja pitanja postavlja nauka, koja vjera? Navedi primjer!

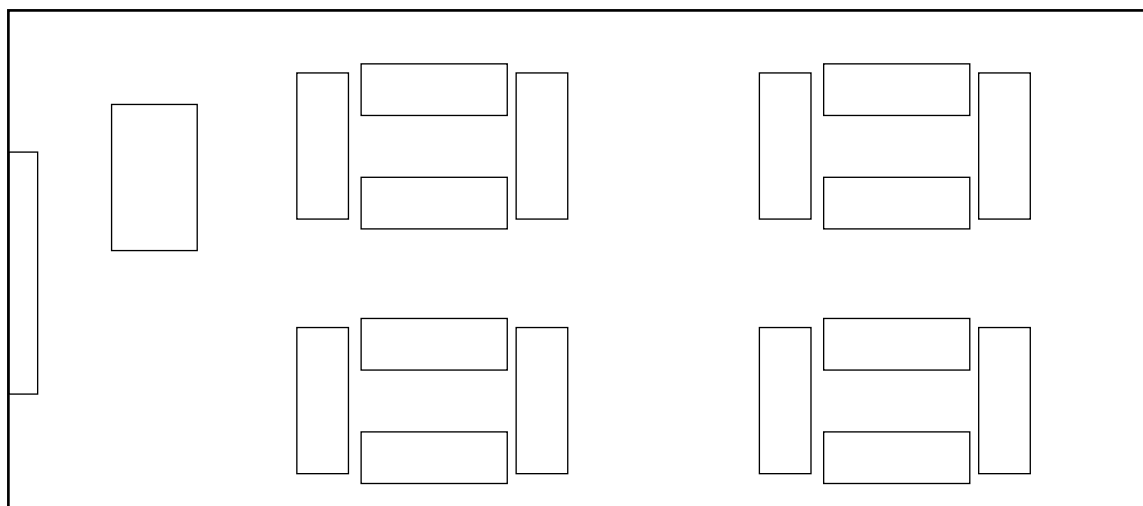
Nauka pita: kako i čime, a vjera ko i zašto? Kada se npr. govori o stvaranju svijeta i čovjeka nauka pokušava odgovoriti na pitanje kako i od čega su oni nastali, a vjera ko i zašto ih je stvorio. A odgovori nauke i vjere su različiti onoliko koliko su različita njihova polazišta i pitanja koja postavljaju.

- Učenje dove na kraju ali samo na arapskom jeziku: dova se nalazi na nastavnim listićima prije časa podijeljenim (zastupljen grupni oblik rada gdje cijeli razred predstavlja jednu grupu).
- Domaća zadaća:
 1. Naučiti dovu napamet!
 2. Učenici imaju zadatak da razmisle i napišu ukratko na koji bi oni način mogli doprinijeti u pogledu nauke, a kako bi bili od koristi za cijelo društvo.

Plan table:



Plan učionice:



EVALUACIJSKI PARAMETRI:

- individualni doprinos u pripremi i realizaciji nastave;
- angažiranost na individualnim i grupnim projektima;
- usvojenost znanja iz ove nastavne jedinice;
- samoistraživanje, samovođenje i samoučenje učenika radi samostalnog rješavanja problema,
- te snaga konstruktivnog mišljenja;
- doprinos nastavi kvalitetnim individualnim stavovima i mišljenjima;
- vrednovanje grupnih i individualnih prezentacija;
- kvalitet i kvantitet učešća u projektnim zadacima.

ISHODI UČENJA

- Kognitivno područje: definira i objašnjava pojmove vjere, nauke, interpretira po sjećanju na čas, objašnjava, prepoznaje i argumentira povezanost vjere i nauke.
- Psihomotoričko područje: vješto prati nastavne sadržaje, iz drugih izvora proširuje iznesenu materiju na času, razvija sposobnosti na osnovu naučenog, novim sadržajima prilazi iz različitih uglova, koristi nove sadržaje u kreiranju mišljenja.
- Afektivno područje: postavlja pitanja i daje smislene odgovore na času, iznosi vlastite stavove i reagira na raspravu, unosi nove spoznaje u kreiranje stavova i uvjerenja, kombinira novo sa naučenim, analizira i vrši sintezu, djeluje u skladu sa naučenim i afirmativno djeluje na okolinu u stvaranju stavova i mišljenja.

PRILOG 1.: ~ Nastavni listić ~

Dova

*Rabbi-šrah li sadri we jessir li emri wahlul 'uqdeten min lisani jefqahu qawli ve kul
Rabbi zidni 'ilma ve fehmen elhikni bi-s-salihin.*

(Gospodaru moj, učini prostranim prsa moja, i olakšaj zadatak moj: odriješi uzao sa jezika mog da bi razumjeli govor moj. Gospodaru moj, povećaj mi znanje i uvrsti me među one koji su dobri.)

~ Uputstvo za rad u grupi ~

1. Izaberite vođu grupe!
2. Vođa grupe ima zadatak da pročita uputstvo do kraja da ga svi članovi grupe čuju
3. Vođa grupe bira jednog učenika (poželjno da ima lijep rukopis) sa kojim će tražiti odgovore na pitanja, a zatim ih ispisati na kolaž papir (jedan kolaž papir – jedan odgovor)
4. Pišite čitko i većim fontom kako bi se sadržaj mogao pročitati iz daljine!
5. Sve odgovore možete pronaći u udžbeniku na str. 102-104
6. Ostali učenici su zaduženi da timski: zalijepe ispisane odgovore na predviđena mjesta, te da dekorišu i ukrase plakat prigodnim crtama, crtežima, znakovima, simbolima.

PRILOG 2.: ~ Pitanja i zadaci za grupe ~

Grupa I

1. Da li se vjera i nauka međusobno isključuju i jedna drugoj suprotstavljaju? Pojasni!
2. Kakav je stav islama prema nauci?

Grupa II

1. Kakvo je mjesto nauka imala u islamskoj civilizaciji?
2. Vjera je slijepa i nedovoljna bez znanja i nauke, a znanje i nauka su opasni bez vjere?

Grupa III

1. Kako možemo oplemeniti znanje i nauku vjerom i duhovnim vrijednostima?
2. U savremenom svijetu vjera i nauka ne pripadaju istom redu? Pojasni!

Grupa IV

1. Kakvim istinama se bavi vjera, a kakvim nauka?
2. Koja pitanja postavlja nauka, koja vjera? Navedi primjer!

Izvori:

1. Bratanić, M. (1990), *Mikropedagogija*, Zagreb: Zagreb centar.
2. El-Gazali, Ebu H. M. (2005), *Ihja ulumuddin*, Sarajevo: Libris.
3. Isanović, N. & Latić Dž. (2010). *Vjeronauka 1 za srednje škole*, Sarajevo: El-Kalem.
4. Jensen, E. (2003), *Super nastava, nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*, Zagreb: Educa.
5. Korkut, B. (1412. h), *Kur'an s prevodom*, Medina: Ministarstvo za hadž i vakuf Saudijske Arabije.
6. Mujkanović, Z. (2002), *Velika zbirka dova, II izdanje*, Sarajevo: Libris.
7. Slatina, M. (1998), *Nastavni metod*, Sarajevo: Filozofski fakultet.
8. www.youtube.com

Summary الموجز

TEACHING CLASS PREPARATION FOR THE ISLAMIC RELIGIOUS STUDIES TEACHING UNIT: RELIGION AND SCIENCE – IS EVERYTHING NECESSARILY SCIENTIFICALLY VERIFIABLE

تحضير حصة دراسية في مادة تعليم الدين الإسلامي: الدين والعلم – هل يمكن تفسير كل شيء علميا

Hikmet HEKIĆ حكمت هيكييتش

This article presents one teaching class preparation for a class of the Islamic religious studies for high school. Preparation contains the information as of the forms of work, teaching methods and tools as well as the aims of the teaching unit. It also shows macro and micro articulation of this teaching class along with detailed instruction for its realisation and attachments.

يقدم هذا البحث تحضيراً لحصة دراسية في مادة تعليم الدين الإسلامي لطلاب المرحلة الثانوية. يشمل التحضير معلومات عن أشكال العمل، وطرق التدريس وأدواته، وعن أهداف ووظائف هذه الوحدة الدراسية. كما يقدم البحث صياغة التعبير الكلي والجزئي في الحصة الدراسية مع المرفقات والتوجيهات التفصيلية لتطبيقها.